

ÜST PALEOLİTİK DÖNEM KÜLTÜRLERİ (AVRUPA KRONOLOJİSİ)

CHATELPERRONIEN:

Adını Fransa Chatelperron'daki bir yerleşim yerinden alan Batı Avrupa'nın en eski üst Paleolitik evresinden birisidir. Günümüzden önce 35-29 bin yıllarına tarihlenen bu kültürde Avrupa'da Neandertal'ler ile birlikte modern insanın yani Homo sapiens'in bir arada yaşadığı bilinmektedir.

Yontmataş endüstri içinde dişlemeli aletler ve Chatelperron bıçaklar (ya da bazı araştırmacılara göre uç) oldukça yaygındır. Bu aletler dilgi üzerine yapılmışlardır ve bir kenarı kavisli sırtlıdır. Yontmataş endüstri öğeleri arasında; çekirdek olarak kullanılan iri kalın yongalar ve küçük çakıllar, uzun ince dilgiler (yumuşak vurgaç ile iki kutuplu direk yongalama tekniği kullanılarak), taş kalem ve kenar kazıyıcılar bulunmaktadır.

GRAVETTIEN:

Adını Fransa-Dordogne'daki La Gravette yerleşim yerinden alan Gravettien günümüzden önce 28-20 bin yıllarına tarihlendirilmektedir.

Yontmataş endüstri içindeki en karakteristik parçalar Noailles taş kalemler ve küçük boyutlu uçlu dilgilerdir. Bu dilgiler Gravettian Uç olarak adlandırılmışlardır. Bu uçlar tek ya da iki kenar üzerinde pulcuklu düzeltile taşırlar. Bu uçların iç yüzlerinin distal ya da proksimal uçlarında almaşık düzeltile de taşıyabilir. Gravette uçların küçük boyutlu olanları mikrogravet uç olarak bilinmektedir. Bu endüstride Font Robert uçları da bulunmaktadır. Font Robert uçlar dip kısımlarında her iki kenardan düzeltilele sap kısımları oluşturulmuş sivri uçlu dilgilerdir. Parçanın uç kısmı üst yüz üzerinde genellikle yarı kaplayan düzeltile taşıır. Ön kazıyıcı, taş delgi, dişlemeli, kenar kazıyıcı gibi aletler endüstri içindeki diğer formlardır.

AURIGNACIEN:

Adını Fransa-Haute Garonne'daki Aurignac sığınağından alan kültür Avrupa'da günümüzden yaklaşık 40 bin yıl öncesinde başlayıp yaklaşık 28-26 bin yılları öncesine kadar devam eder.

Aurignacian'ın yontmataş endüstrisi kendisinden önceki endüstrilere oranla çok daha çeşitli ve gelişkindir. Yongalardan çok ince dilgi aletlerin yer aldığı buluntu toplulukları gelişim göstermiştir. Bu kültürün tipik yontmataş aletleri arasında; düzeltile dilgi ve dilgicikler, sırtlı dilgi ve dilgicikler, dufour dilgicikler, taş kalemler, ince ön kazıyıcılar, omurgalı ön kazıyıcılar

ve taş delgiler gibi aletler yer alırlar. Kemik ve boynuz ile fildişi işlemeciliği de bu kültür aşamasında standartlaşmaya başlamıştır.

SOLUTREEN:

Adını Fransa-Macon bölgesinde Solutre yerleşiminden alan kültür, günümüzden önce 22/20-17/15 bin yıllarına tarihlendirilebilir.

Solutr en kültürün en karakteristik yontmataş aletleri, uzun dilgiler üzerine yapılmış olan her iki yüzeyden kaplayan d zeltilelerle işlenmiş ok ve mızrak uçlarıdır. Özellikle mızrak uçları söğüt ve defne yaprağı bi imlidirler. Ok ucu olarak kullanılan iki yüzeyli aletler çok daha küçük boyutlu olup, bunların bazılarında omuz biçimli saplar da bulunur. Yontmataş endüstri grubu içinde;  n kazıyıcılar, taş kalemler, bıçaklar, kenar kazıyıcılar, taş delgiler, dişlemeli ve  entikliler de bulunmaktadır.

Avrupa dışında hiçbir yerde görülmeyen Solutr en kültürün yayılım alanı Fransa ve İşpanya ile sınırlı olmayıp, kısmen orta Avrupa ve Almanya'ya kadar uzanmıştır.

MAGDALENIEN:

Adını Fransa-Dordogne bölgesindeki La Madeleine kaya sığnağından alan bu kültür günümüzden önce 15-10 bin yıllarına tarihlendirilir. Avrupa'nın son  st Paleolitik evresi olan bu kültür Atlantik'ten Polonya'ya kadar geniş bir alanı kapsar.

Magdal nien, dilgi üretim tekniklerinin standartlaştığı bir aşamayı da temsil eder. Magdaleni n'de Solutr en yontmataş endüstri içinde ele geçen iki yüzeyli uçlar yer almaz. Taş kalemler, taş delgiler,  n kazıyıcılar ve kazağılar Magdal nien yontmataş endüstri topluluklarının önemli aletleri arasındadır. Aurignacien kültürde ortaya çıktıkları görülen mikrolitler Magdalenien kültürde gelişim göstererek standartlaşmıştır.